

IRAK SAVAŞI ÜZERİNE

Av. Aydın ÜNLÜCE

Aylardır süren gerginlik sonucunda, nihayet Irak'ta savaş başladı. Daha doğrusu, ABD ve İngiliz ordusunun Irak'a saldırısı başladı. Savaşın ne kadar kötü ve acımasız bir olay olduğunu, her gün televizyonlardan izlediğimiz ölü ve yaralı görüntüleri sayesinde bir kez daha anlıyoruz.

Binlerce yıllık bir uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Bağdat ve çevresi, her gün bombalanmakta. Asker, sivil, genç, yaşlı, kadın, çocuk binlerce kişi can vermekte. Bu durum ne vicdanlara sığıyor, ne de hukuka.

Başlayan savaş sonrasında, uluslararası hukuk, Birleşmiş Milletler, NATO, AB ve benzeri uluslararası örgütler büyük yara almış vaziyette. Dünya, resmen bir kaosa sürüklenmekte.

Hemen tüm hukukçular, savaşın hukuki dayanağının ve meşruiyetinin olmadığı görüşünde. Nedir uluslararası hukuka göre meşru olmak?

Bir savaşın uluslararası hukuka göre meşru olması demek, o savaşın haklılığı demek. O savaşın haklı nedenlere dayandığı inancının, dünya milletlerinin vicdanlarında genel kabul görmesi demek. Uluslararası antlaşmalara göre, uluslararası örgütlerin kuruluş gayelerine göre haklı sayılması demek. Peki, halen devam eden hareket hangi vicdana, hangi antlaşmaya sığıyor?

Koalisyon güçleri denilen ülkeler , Irak savaşının gerekçesini, Irak'ın Birleşmiş Milletler kararlarına uymaması olarak gösteriyorlar. Bunu gerekçe olarak gösteren aynı ülkeler , Birleşmiş Milletlerin Savaş kararı olmamasına rağmen ve bu örgütten savaş kararı çıkmasının imkansız olmasına rağmen savaşa başlıyorlar. Yani, kendileri ile çelişiyorlar. , Dolayısı ile, yapılan hareket uluslararası hukuka göre meşru değil. Üstelik, Birleşmiş Milletler silah denetçileri Irak'taki denetimlerini henüz bitirmemişlerdi. Silah denetçileri, Irak'taki her köşeyi aramışlar ancak hiçbir iz bulamamışlardı. ABD ve İngiltere'nin iddiaları karşısında tüm dünya ve dünyanın temsil edildiği Birleşmiş Milletler, denetimlerin devam etmesini istemekte idi. Şayet bu denetimler sonucunda iddiaların doğruluğu ispatlanabilse idi, o zaman savaşın gerekip gerekmeyeceği tartışılabilirdi. Oysa, denetçilerin çalışmaları bitmeden savaş kararı alınmıştır. Savaş başladıktan sonra, Silah Denetçileri komisyonunun başkanı olan Blinks, "savaşın meşru bir yanı yok" açıklamasında bulunmuştur .Görüldüğü gibi, neresinden bakılırsa bakılsın savaşa meşruiyet sağlamak mümkün değildir.

Ülkemizde, yabancı askerlerin konuşlandırılması için yapılan tezkere oylaması sırasında da, Anayasamızın 92. maddesinde sözü edilen "milletlerarası

hukukun meşru saydığı haller" kavramı günlerce kamuoyunda tartışılmıştı. Yüce meclis, verdiği kararlar Anayasamızın lafzına ve ruhuna uygun bir yorumda bulunmuştur .Çünkü, yukarıda anlatılan gerekçeler sebebiyle savaşın hiçbir meşru temeli yoktur.

Savaş demek, kan, göz yaşı, ölüm ve acı demek. 2000'li yıllarda dünya kamuoyunun bir savaşa evet demesi ve onu desteklemesi için, insani değerlerle ve hukuk kuralları ile çelişmemek gerekli. Bu sebeple, savaş sonucunda Bağdat'a ABD bayrağı çekilse bile, bu savaşı kazandığını zannedenler, dünya kamuoyunun vicdanlarında ve beyinlerinde aslında şimdiden mağlup olmuşlardır.

Irak, bir ülkeyi işgal etmedi. Uluslararası hukuk kurallarına "savaşı gerektirecek ölçüde" muhalefet etmedi. Komşularını tehdit etmedi. Zaten 12 yıldır ağır ambargo altında yaşayan Irak halkının kimseye zararı yoktu. Buna rağmen, "varlığı bir türlü ispatlanamamış" kitle imha silahlarını yok edeceğiz gerekçesi ile ve mevcut rejimi yıkacağız gerekçesi ile saldırıya uğradı. Irak, şu anda meşru müdafaa halinde. Hiçbir ülke, bir başka ülkedeki rejimi, o ülkenin halkı için tehlikeli görüp bu rejimi değiştirme hakkını kendinde bulamaz. Uluslararası hukukta ve siyasette kabul gören kural, "ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkı ,, olduğudur .Görüldüğü gibi, Irak halkı rejimine ve hükümetine sahip çıkıyor. İşgale var gücü ile direniyor.

ABD ve İngiltere'nin sunduğu gerekçeler, dünya kamuoyunda kabul görmüyor. Her gün, yüz binlerce insan meydanlara çıkıp "savaşa hayır" diyor. İşte bu hayır sesleri, savaşın hukuki ve siyasal meşruiyetinin olmadığını gösteriyor.

ABD, İran - Irak savaşı sırasında var gücü ile Irak'ı desteklemişti. Irak'ın ulaştığı silah gücü, büyük ölçüde ABD sayesinde ortaya çıkmıştır. Aynı ABD, İran savaşı sonrasında da, Irak'la çok yakın işbirliği içinde olmuştur. ABD, petrol üretimini kısıması ve verdiği borçları tahsil etmekten vazgeçmesi konusunda Kuveyt'i tehdit eden Irak'la ilişkilerini bozmamıştı. Irak, 16 Temmuz 1990 tarihli Arap Birliği toplantısında Kuveyt'e resmen muhtıra verip onu tehdit etmiş olmasına rağmen, ABD bu tehditlere hiç müdahale etmemişti. ABD'nin Irak Büyükelçisi, 25 Temmuz 1990 tarihinde Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i ziyaret etmiş ve bu ziyaret sırasında Kuveyt'i işgal edebileceğini açıkça İma eden Saddam Hüseyin'e, " ABD'nin bölge ülkeleri ile savunma işbirliği olmadığını" açıkça söylemiştir. Yani, "Kuveyt'i dilediğiniz gibi işgal edebilirsiniz" demiştir. Bu mesajı alan Saddam Hüseyin Kuveyt'e girince, ABD dünyayı ayağa kaldırmış ve uluslararası hukukun meşruiyet tanıdığı körfez hareketına başlamıştır. Meşruiyet, bir ülkenin başka bir ülkeyi işgaline göz yumulamayacak olmasından doğmuştur. Irak Kuveyt'ten çıkartıldıktan sonra 12 yıl süre ile ambargo uygulanmış ve kolu kanadı kırılmıştır. Bu duruma gelmiş Irak'a, türlü bahanelerle 20 Mart 2003 tarihinde nihayet savaş ilan edilmiştir. Dediğimiz gibi, savaşın haklılığı ve meşruiyeti tartışma konusu bile değildir. Hiçbir hukuki yada siyasal temele ve meşruiyete oturtulamamaktadır. Bu da, savaşın sonucu ne olursa olsun, uluslararası hukuku ayaklar altına alarak bir ülkeyi işgale kalkışanların, şimdiden

dünya kamuoyunda ve vicdanlarda mağlup olduğunu göstermektedir.

Dünya, savaş sonrasında yeni ve önemli gelişmelere sahne olacaktır. "Tek kutuplu" dünyanın geldiği nokta ortadadır. İnsanların yaşama haklarına, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme haklarına, evrensel değerlere, hukuka ve vicdanlara değer veren ve saygı gösteren bir yapılanma çabası savaş sonrasında başlayacaktır:

Savaşı yaşamamış, savaş meydanlarına çıkmamış olanlar, savaşın ne kadar acı ve korkutucu bir olay olduğunu bilmiyorlar. Hayatı savaş meydanlarında geçmiş büyük önder Atatürk, "savaş zorunlu ve hayati olmadıkça cinayettir" demişti. Bu değerlendirmenin ne kadar doğru ve haklı olduğunu şimdi çok daha iyi anlıyoruz:

Savaşı ve barış dolu bir dünya özlemi ile...